

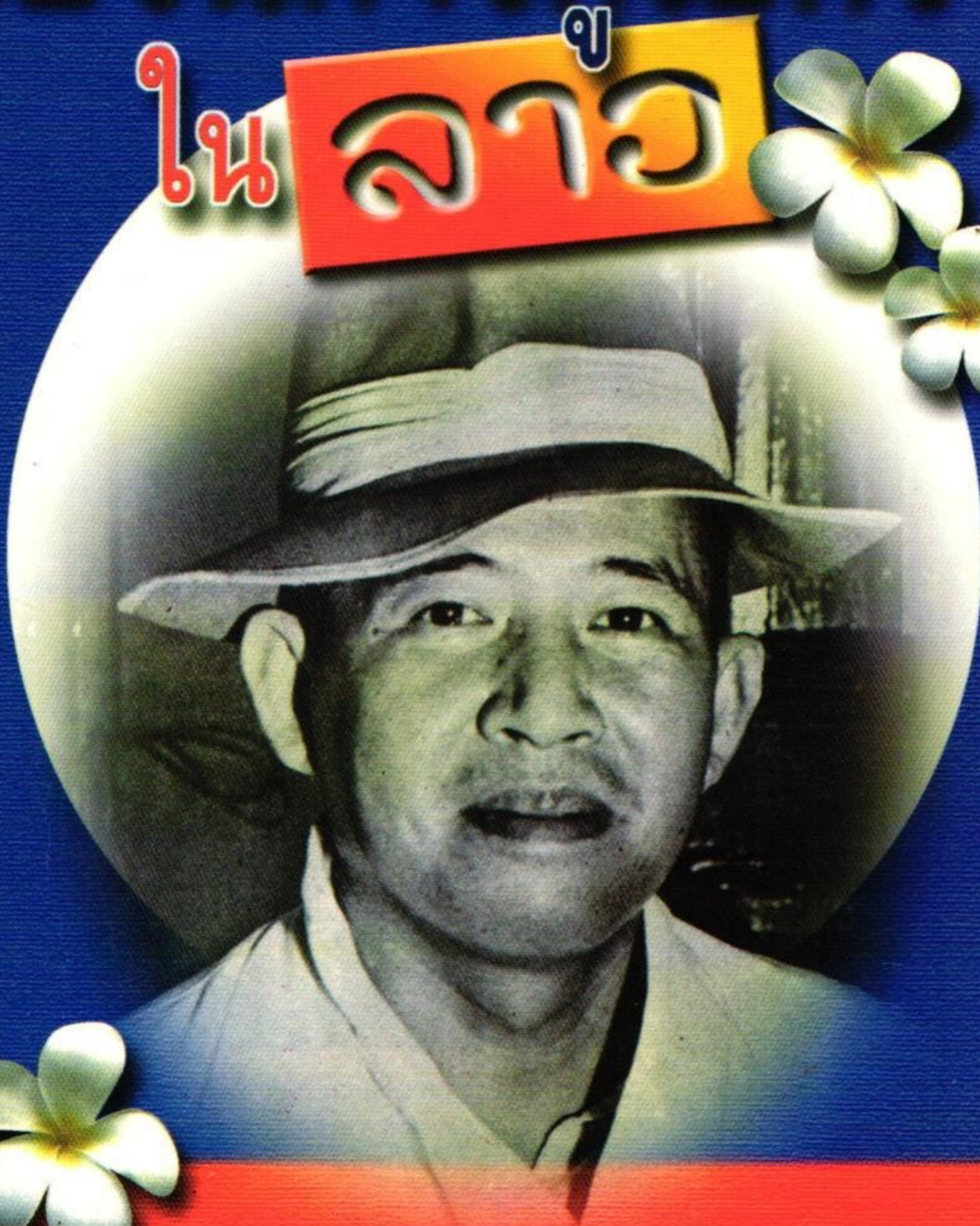

ปรีดี พนมยงค์ กับ

ขบวนการก๊กเอกราช

ใน

ลาว

อุดร วงษ์ทับทิม

ปรีดี พนมยงค์
กับขบวนการกู้เอกราชในลาว

อุดร วงษ์ทับทิม

ปรีดี พนมยงค์

กับขบวนการกู้เอกราชในลาว

อุดร วงษ์ทับทิม

คณะกรรมการดำเนินงานฉลอง ๑๐๐ ปี ชาตกาล
นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส

จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสฉลองครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาล
นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส
(๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ - ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๓)
และในวาระที่องค์การยูเนสโกบรรจุชื่อไว้ใน
ปฏิทินการเฉลิมฉลองบุคคลสำคัญของโลก (ค.ศ. ๒๐๐๐ - ๒๐๐๑)

หนังสือชุดครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาล นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส

ปรีดี พนมยงค์ กับขบวนการกู้เอกราชในลาว

อุดร วงษ์ทับทิม

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ 974-8269-95-7

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : กันยายน ๒๕๕๓

จำนวน : ๒,๐๐๐ เล่ม

ผู้จัดพิมพ์ : คณะกรรมการดำเนินงานฉลอง ๑๐๐ ปี ชาตกาล
นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส ภาคเอกชน
<http://www.pridi.or.th> E-mail : pridi@ffc.or.th

ประธานกรรมการ : สุลักษณ์ ศิวรักษ์

กรรมการและเลขานุการ : พิภพ ชงไชย

ผู้จัดพิมพ์ร่วม : สถาบันปรีดี พนมยงค์

๖๕/๑ สุขุมวิท ๕๕ (ซอยทองหล่อ) เขตวัฒนา (ปณ. สันติสุข)
กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐ โทรศัพท์ ๓๘๑-๓๘๖๐-๑ โทรสาร ๓๘๑-๓๘๕๕
E-mail : pridi_institute@hotmail.com

ดำเนินการผลิต : โครงการจัดทำสื่อเผยแพร่เกียรติคุณ
นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส สำหรับเด็กและเยาวชน

ประธาน : พิภพ ชงไชย

บรรณาธิการ : สันติสุข โสภณสิริ

กองบรรณาธิการ : กานต์ ชงไชย สุดใจ พรหมเกิด

แบบปกและรูปเล่ม : ปาจริย์ พุทธเจริญ

ปกหลัง : ใบประกาศเกียรติคุณอิสริยาภรณ์มิตรภาพที่สาธารณรัฐประชาธิปไตย
ประชาชนลาวมอบแด่ครอบครัวนายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส

ดำเนินการผลิตร่วม : สำนักพิมพ์มูลนิธิเด็ก
๑๘๔๕/๓๒๘ ซ. จรัสลาภ ๓. สิรินคร แขวงบางบำหรุ เขตบางพลัด
กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐ โทรศัพท์ ๘๘๑-๑๗๓๔ โทรสาร ๔๒๔-๖๒๘๐
E-mail : cpublish@ffc.or.th <http://www.ffc.or.th>

พิมพ์ที่ : เรือนแก้วการพิมพ์ โทรศัพท์ ๔๑๒-๖๕๕๒, ๔๑๑-๑๕๒๓

จัดจำหน่ายโดย : บริษัทเคล็ดไทย จำกัด โทรศัพท์ ๒๒๕-๔๕๓๖-๔๐

คำปรารภ

ผู้เขียนสนใจเรื่องการขับเคลื่อนทางสังคมของประเทศในอินโดจีน โดยเฉพาะบทบาทของนายปรีดี พนมยงค์ ที่มีต่อขบวนการต่อสู้เพื่อเอกราชของลาว

ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ผู้เขียนร่วมอยู่ในคณะทำงาน “โครงการอนุรักษ์เมืองเก่าหลวงพระบางให้เป็นมรดกโลก” ในเชิงปฏิบัติได้ดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อาทิ กระทรวงคมนาคมขนส่ง ไปรษณีย์และก่อสร้าง ฝ่ายโยธาธิการเมืองหลวงพระบาง การท่องเที่ยวแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี กรมพิพิธภัณฑวัตถุโบราณ และสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม

ช่วงทำงานอยู่ในเมืองหลวงพระบาง ผู้เขียนได้เสวนากับผู้อาวุโสหลายท่านที่ร่วมอยู่ในคณะกู้เอกราช ซึ่งมีเจ้าเพ็ดชะลาดเป็นผู้นำ อาทิ ลุงสิงคำ สิริวัฒนา ลุงโมนีวงศ์ ชัตติยราช ลุงคำเหล็ก และลุงวิวัติ บุพพะสิริ ฯลฯ รวมทั้งได้สืบค้นข้อมูลเอกสารในหอสมุดแห่งชาติ นครเวียงจันทน์

พร้อมกันนี้ เพื่อให้การนำเสนอบทบาทของนายปรีดี พนมยงค์ เกี่ยวกับการต่อสู้เพื่อเอกราชและเอกราชของลาวเป็นไปอย่างถูกต้อง ผู้เขียนได้สัมภาษณ์ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ ผู้มีส่วนอย่างสำคัญในการให้ความช่วยเหลือเจ้าเพ็ดชะลาด เจ้าสุพานวง เจ้าสุวรรณะพума และบรรดาผู้รักชาติชาวลาวที่ร่วมกันตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นขึ้นที่กรุงเทพฯ

ผู้เขียนขอขอบพระคุณ รศ. ดร. แฉมสุข นุ่มนนท์ ครูประวัติศาสตร์ ผู้ก่อแรงบันดาลใจให้สนใจในประวัติศาสตร์สังคม อันนำไปสู่ต้นธารความคิดในการเขียนหนังสือเล่มนี้ และคุณสุพจน์ ด้านตระกูล ที่กรุณาตรวจแก้ปรับปรุงต้นฉบับ รวมทั้ง ศ. ดร. ชัยอนันต์ สมุทวณิช ประธาน “โครงการอนุรักษ์เมืองเก่าหลวงพระบางให้เป็นมรดกโลก” พร้อมทั้งขอขอบพระคุณท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ ที่ให้ความกรุณาตอบคำถามอันหลากหลายและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์

เนื่องในวาระครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาล รัฐบุรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์ ผู้
เขียนขอใช้หนังสือเล่มนี้เป็นการ “บูชาครู” และน้อมจิตคารวะต่อผู้มีคุณูปการอย่าง
ใหญ่หลวงต่อสังคมไทยและลาว

ด้วยจิตคารวะ
อุดร วงษ์ทับทิม

คำนำสำนักพิมพ์

“สมาคมสหชาติเอเชียอาคเนย์” เป็นความพยายามของรัฐบุรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์ ในการดำเนินภารกิจปลดปล่อยประชาชาติในภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หลังจากภารกิจกอบกู้เอกราชชาติไทยของกระบวนการเสรีไทยได้สำเร็จเสร็จสิ้นลงแล้ว

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติลง นอกจากไทยแล้ว ประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ยังตกเป็นเมืองในอารักขาของมหาอำนาจตะวันตก เช่น เวียดนาม กัมพูชา ลาวเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศส พม่าและแหลมมลายูยังอยู่ในความครอบครองของอังกฤษ อินโดนีเซียยังอยู่ในอาณัติของเนเธอร์แลนด์ ขณะที่ฟิลิปปินส์ก็กลายเป็นรัฐที่ ๕๒ ของสหรัฐอเมริกา

บรรดาผู้นำรักชาติในภูมิภาคนี้ได้เคลื่อนไหวต่อสู้อย่างทรหด เพื่อให้ได้มาซึ่งเอกราชอธิปไตยสมบูรณ์ของประชาชาติ ท่านปรีดีรู้สึกเห็นใจบรรดาผู้นำรักชาติเหล่านี้ ซึ่งหลายคนเคยเป็นเพื่อนแลกเปลี่ยนอุดมการณ์กันมาตั้งแต่สมัยยังเป็นนักเรียนฝรั่งเศสเมื่อสองทศวรรษก่อน ท่านปรีดีเห็นว่า เป็นความชอบธรรมที่ประชาชาติเล็กๆ ในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์จะรวมตัวกันเพื่อสร้างแนวร่วมกู้ชาติขึ้น

ท่านปรีดีได้ริเริ่มก่อตั้ง “สมาคมสหชาติเอเชียอาคเนย์” ขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๙๐ โดยได้รับการสนับสนุนเห็นชอบจากเพื่อนผู้นำรักชาติในอินโดจีนหลายท่าน ได้แก่ ท่านอูอองซานแห่งพม่า ท่านโฮจิมินห์แห่งเวียดนาม รวมทั้งผู้นำก๊กชาติลาวทุกฝ่ายตั้งแต่ฝ่ายซ้าย ฝ่ายกลาง จนถึงฝ่ายขวา

จุดมุ่งหมายของสมาคมสหชาติ ฯ ก็เพื่อเคลื่อนไหวให้ประชาชนในภูมิภาคนี้ ได้ตัดสินชะตากรรมของชาติตนโดยไม่มีจักรวรรดินิยมทั้งเก่าและใหม่เข้ามาแทรกแซง เมื่อแรกเริ่มก่อตั้ง ผู้แทนจากประเทศไทยได้รับเลือกเป็นประธานสมาคม ฯ ซึ่งก็คือ นายเตียง ศิริขันธ์ ผู้นำเสรีไทยคนสำคัญในสายอีสาน และเป็นนักการเมือง

คนสำคัญของพรรคสหชีพ

อย่างไรก็ตาม การก่อตั้งสมาคมสหชาติ ฯ ตกอยู่ในการเฝ้ามองอย่างระแวดระวังของมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกา ซึ่งกลายมาเป็นตำรวจโลกหลังมหาสงครามอเมริกา รวมทั้งชาติพันธมิตรอื่นๆ ทวาดระแวงว่า สมาคมดังกล่าวจะกลายเป็นองค์การจัดตั้งของลัทธิคอมมิวนิสต์ที่จะเข้ามาครอบงำภูมิภาคนี้ แม้ท่านปรีดีจะมีได้เป็นประธานสมาคมสหชาติ ฯ แต่อเมริกาก็รู้ว่า ท่านรัฐบุรุษอาวุโสของไทยผู้นี้เป็นผู้ให้การสนับสนุนกิจการของสมาคมสหชาติ ฯ อย่างแข็งขัน

ประเด็นที่มหาอำนาจตะวันตกเข้าใจผิดเกี่ยวกับท่านปรีดี หรือ "รัฐ" หัวหน้าขบวนการเสรีไทย ผู้เคยร่วมกอบกู้สันติภาพของโลกกับสัมพันธมิตร ก็คือคิดว่า ท่านปรีดีเป็นผู้ฝึกฝนคอมมิวนิสต์ ทั้งที่อุดมการณ์แห่งชาติในทางการเมืองนั้น ท่านปรีดียึดถือระบอบเสรีประชาธิปไตยอย่างมั่นคง เห็นได้จากในคราวที่ท่านเป็นนายกรัฐมนตรี ได้ผลักดันให้มีการพระราชทานรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๔๘๕ ซึ่งเปิดให้มีพรรคการเมืองหลายพรรค ทั้งยังให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) และสมาชิกพฤฒิสภา (สว.ในปัจจุบัน) มาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง

โดยที่ก่อนหน้านี้ ท่านปรีดีได้เคยแสดงท่าทีอย่างเปิดเผยเสนอให้ฝรั่งเศสร่วมกับไทยเป็นผู้อุปถัมภ์สหภาพเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งในระยะแรกจะประกอบด้วยประเทศสมาชิกที่อยู่ในสหภาพฝรั่งเศส ได้แก่ เวียดนาม ลาว และกัมพูชา แต่ฝรั่งเศสกลับปฏิเสธแผนการสร้างสรรค์สันติภาพในภูมิภาคนี้โดยไม่มีเยื่อใย

โดยจุดยืนแล้ว ท่านปรีดีมิได้มุ่งหมายจะให้สมาคมสหชาติ ฯ เป็นเวทีของคอมมิวนิสต์แม้แต่น้อย หากต้องการให้บรรดาผู้นำรักชาติ ซึ่งเป็นที่ยอมรับของประชาชน ไม่ว่าจะฝ่ายกลาง ฝ่ายขวา หรือฝ่ายซ้ายใช้เวทีนี้สร้างแนวร่วมระดับภูมิภาคเพื่อต่อกรกับมหาอำนาจที่ครอบงำภูมิภาคนี้อยู่

แต่องค์การทางการเมืองระหว่างประเทศนี้ตั้งอยู่ได้เพียงไม่กี่เดือนก็ต้องมีอันสิ้นสุดลง หลังรัฐประหาร ๘ พฤศจิกายน ๒๔๙๐ และการที่การรัฐประหารของกลุ่มทหารเผด็จการประสบความสำเร็จอย่างราบรื่น ก็เพราะได้รับการรับรองจาก

มหาอำนาจตะวันตกที่ต้องการกีดกันรัฐบุรุษอาวุโสปรีดี พนมยงค์ ออกจากวงการเมืองระหว่างประเทศ ที่ขัดต่อผลประโยชน์ของลัทธิจักรวรรดินิยมใหม่ของพวกเขา นำเสียดาย หาก "สมาคมสหชาติเอเชียอาคเนย์" ได้แสดงบทบาทอย่างเต็มที่ตามแนวทางที่วางเอาไว้ โดยที่มหาอำนาจตะวันตกเปิดโอกาสหรือสนับสนุนให้ประชาชนในภูมิภาคนี้ตกลงแก้ไขปัญหาตามความต้องการของตนเอง ปัญหาอินโดจีนคงจะยุติด้วยวิถีทางที่สันติและเสียเลือดเนื้อน้อยกว่าที่ได้เป็นไปแล้วในสงครามเวียดนาม สงครามในลาว และสงครามในกัมพูชา

หนังสือ ปรีดี พนมยงค์ กับขบวนการกู้เอกราชในลาว โดย อุดร วงษ์ทับทิม เป็นความอุตสาหะพยายามในการค้นคว้าศึกษาและให้ข้อมูลเพื่อแสดงความกระจ่างชัดในบทบาทของท่านรัฐบุรุษอาวุโสเกี่ยวกับสมาคมสหชาติเอเชียอาคเนย์ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับบรรดาผู้นำรักชาติลาวทุกฝ่าย และตามความเป็นจริงนั้น ฝ่ายลาวก็มีคุณูปการต่อฝ่ายไทยอย่างมาก ในช่วงที่ขบวนการผู้รักชาติลาวได้ร่วมกับขบวนการเสรีไทยสายอีสานต่อสู้กับกองกำลังของญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒

โครงการจัดทำสื่อเผยแพร่เกียรติคุณ นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส ฯ ขอขอบคุณ คุณอุดร วงษ์ทับทิม ที่ได้มอบลิขสิทธิ์ในการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ในครั้งนี้ และขอขอบคุณ คุณสุนทร จันทรังษี แห่งหนังสือพิมพ์โคราชรายวัน ที่ได้เปิดโอกาสให้โครงการจัดทำสื่อ ฯ ได้รับลิขสิทธิ์ในการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ก่อน ทั้งนี้เพื่อให้ได้รวมอยู่ใน "หนังสือชุดครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาล นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส" อันเป็นส่วนหนึ่งของการจัดงานฉลองและเชิดชูเกียรติคุณของท่านรัฐบุรุษอาวุโสให้เป็นที่ประจักษ์ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ

โครงการจัดทำสื่อเผยแพร่เกียรติคุณ

นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส สำหรับเด็กและเยาวชน

สารบัญ

๑	ภายใต้อาณานิคมฝรั่งเศส.....๑
๒	เจ้าพิศชะลาด..... ๑๗
๓	ญี่ปุ่นยึดครองลาว..... ๒๘
๔	ขบวนการชาตินิยม..... ๓๕
๕	คณะราษฎรประกาศเอกราช..... ๕๓
๖	การกลับมาของฝรั่งเศส..... ๖๖
๗	รัฐบาลลาวอิสระพลัดถิ่น..... ๗๒
๘	สมาคมสหชาติแห่งเอเชียอาคเนย์..... ๘๗
๙	คุณูปการของปรีดี พนมยงค์..... ๙๕
๑๐	การครอบครองโลกของสหรัฐอเมริกา..... ๑๐๕
	บทส่งท้าย..... ๑๑๗
	เอกสารอ้างอิง..... ๑๒๔
	ภาคผนวก..... ๑๒๙
	จุดบรรจบ - พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)

ภายใต้อาณานิคมฝรั่งเศส

ในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ ได้มีการแข่งขันกันครอบครองดินแดนที่อุดมด้วยทรัพยากรธรรมชาติของมณฑลยูนนานทางตอนใต้ของจีน ระหว่างฝรั่งเศสกับสหราชอาณาจักร ในการนี้ฝรั่งเศสได้ยึดตอนใต้ของเวียดนาม คือแคว้นโคชินไชน่าเป็นอาณานิคม แล้วขยายขึ้นมายังแคว้นดั่งเกียในเวียดนามตอนเหนือ แล้วเข้ายึดกัมพูชาและลาวเป็นอันดับต่อมา ส่วนสหราชอาณาจักรนั้นยึดครองมาลายู อินเดีย และพม่า ทั้งนี้โดยมีราชอาณาจักรสยามหรือไทยเป็นรัฐกันชน

ดินแดนลุ่มแม่น้ำโขงในอินโดจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งลาวซึ่งเป็นประเทศขนาดเล็ก แม้จะไม่มีพรมแดนติดทะเลแต่ก็มั่งคั่งด้วยทรัพยากรธรรมชาติ อีกทั้งยังตั้งอยู่ในตำแหน่งจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญ เมื่อพิจารณาในด้านภูมิรัฐศาสตร์จะเห็นว่า ลาวมีพรมแดนเชื่อมต่อกับทั้งจีน พม่า ไทย เวียดนาม และกัมพูชา ด้วยเหตุนี้ดินแดนลาวจึงเป็นที่สนใจของฝรั่งเศส ซึ่งกำลังแผ่ขยายอาณานิคมอยู่ในภูมิภาคแถบนี้เป็นอย่างมาก

ปัญหาในอดีตของลาวก็คือถูกชนาบข้างไว้ด้วยประเทศใหญ่ที่มีอำนาจเหนือ

กว่า คือ เวียดนามและไทย จึงมีสถานะไม่ต่างอะไรกับอยู่ระหว่างเขาควย ต้องพยายามรักษาไว้ซึ่งดุลอำนาจของทั้งสองฝ่าย เมื่อใดก็ตามที่ไม่อาจรักษาดุลอำนาจไว้ได้ ก็อาจถูกโน้มน้ำหนักอยู่ภายใต้อำนาจการครอบงำหรือตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศใดประเทศหนึ่ง ประวัติศาสตร์ของลาวระบุไว้ว่า ลาวเคยตกอยู่ใต้อำนาจหรือเป็นเมืองขึ้นของประเทศเพื่อนบ้าน อันได้แก่ เวียดนาม ไทย และพม่า แล้วแต่ว่าอำนาจทางการเมืองการทหารของอาณาจักรใดจะมีความเข้มแข็งกว่ากัน

กระนั้นก็ไม่เลวร้ายเท่าในช่วงยุคสมัยการล่าอาณานิคม ที่ลาวต้องตกอยู่ใต้อำนาจอันเข้มงวดของฝรั่งเศสเป็นระยะเวลาเกือบหนึ่งศตวรรษ ในฐานะแคว้นหนึ่งของสหภาพฝรั่งเศสในดินแดนอาณานิคมอินโดจีน อันนำไปสู่การรวมตัวกันของประชาชนลาวรวมทั้งกลุ่มชาติพันธุ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชนชาติม้งและชนชาติข่าซึ่งกระจายอยู่ในภาคเหนือและภาคใต้ ต่อกับกองทัพฝรั่งเศสอย่างต่อเนื่อง กระทั่งได้มาซึ่งเอกราช เสมอภาค ภารดรภาพ อธิปไตย และประชาธิปไตย

เมื่อมองถึงประวัติศาสตร์ของดินแดนอินโดจีน จะเห็นว่า มีนักสำรวจชาวฝรั่งเศสหลายคนเดินทางเข้ามาสำรวจดินแดนแถบนี้ และสร้างตำนานนักสำรวจไว้ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษา ไม่ว่าจะเป็น อองรี มูโฮต์ (Henri Mouhot) ที่แล่นเรือมาถึงเมืองหลวงพระบาง ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๔๐๔ และได้บันทึกสภาพวิถีชีวิตผู้คนธรรมชาติแวดล้อมในช่วงนั้นไว้ด้วยภาพวาดลายเส้นที่งดงามประณีต

ในปี พ.ศ. ๒๔๐๕ ดูดา เดอ ลาเกร (Doudat de Lagree) พร้อมคณะนักสำรวจแม่น้ำโขงชุดใหญ่ได้แล่นเรือ ๒ ลำ มาจากไซ่ง่อน จากนั้นแล่นเรือสำรวจแม่น้ำโขงขึ้นไปจนถึงดินแดนสิบสองปันนาในประเทศจีน

นักสำรวจชาวฝรั่งเศสอีกคนที่เข้ามาสำรวจในดินแดนของลาว คือ ฟรองซี กรานีเยร์ (Francise Granier) ผู้ซึ่งในช่วงต่อมาได้หันมาสวมเครื่องแบบเป็นทหารในกองทัพฝรั่งเศส

ในบรรดานักสำรวจชาวฝรั่งเศสเหล่านี้ ผู้มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางคือ ออกุส ปาวิ (Auguste Pavie) ผู้เข้ามาทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ในกองทัพฝรั่งเศสประจำอินโดจีน ขณะอายุยังไม่ถึง ๒๐ ปี พออายุได้ ๒๑ ปีจึงเปลี่ยนมาทำงานเป็น

พนักงานประจำกรมไปรษณีย์แห่งแคว้นโคชินไชน่า (เวียดนามใต้) แล้วย้ายไปทำงานอยู่ที่เมืองกำบ็อตในกัมพูชาเป็นเวลาถึง ๑๑ ปี

ในปี พ.ศ. ๒๔๒๖ ขณะอายุได้ ๓๕ ปี ปาวิได้ย้ายเข้ามาทำงานเป็น "ลูกจ้างชั่วคราว" โครงการวางสายโทรเลขของรัฐบาลไทย ในตำแหน่งนายช่างใหญ่ฝ่ายอำนวยการวางสายโทรเลขจากเมืองพระตะบองมายังปราจีนบุรี และรับผิดชอบในด้านเทคนิคจนถึงกรุงเทพฯ

หลังเสร็จโครงการ ปาวิได้กลับไปยังสำนักงานศูนย์การปกครองอินโดจีนที่ไซ่ง่อน แล้วรับหน้าที่เป็นหัวหน้าคณะสำรวจปาวิ (Pavie Mission) นำคณะผู้ชำนาญการชาวฝรั่งเศสหลากหลายสาขากว่า ๑๐ คน มาสำรวจดินแดนลาวในช่วงระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๓๐ - พ.ศ. ๒๔๓๒ โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ เตรียมวางแผนยึดครองลาวเป็นอาณานิคม

การเป็นผู้มีนิสัยใคร่เรียนรู้อยู่ตลอดเวลาช่วยให้ปาวิสามารถพูด อ่าน เขียน ภาษาในดินแดนอินโดจีนได้ทุกภาษา ๑๑ ปี ในเขมร และ ๕ ปี ในเวียดนาม ช่วยให้เขาใช้ภาษาเขมรและเวียดนามได้คล่องแคล่ว รวมทั้งภาษาลาวและไทย ที่สำคัญคือ ปาวิมีความรอบรู้ในเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ภาษา และวัฒนธรรมของดินแดนอินโดจีนเป็นอย่างดี

ในช่วงเวลานั้น สหภาพฝรั่งเศส (Union Francaise) ใช้ฮานอยเป็นเมืองศูนย์กลางในการปกครองอินโดจีนทั้งหมด การที่ลาวแบ่งออกเป็น ๓ อาณาจักร คือ อาณาจักรล้านช้างร่มขาวหลวงพระบาง อาณาจักรเวียงจันทน์ และอาณาจักรสะหวันนะเขต ฝรั่งเศสจึงพยายามคานอำนาจของทั้งสามอาณาจักรโดยติดอาวุธให้ชนพื้นเมืองที่สนับสนุนและมีการติดต่อสัมพันธ์อันดีกับฝ่ายตน

จะเห็นว่า ในบรรดานักสำรวจด้วยกัน ออกุส ปาวิ เป็นนักสำรวจเพียงคนเดียวที่ได้ปรับเปลี่ยนสถานภาพจากการเป็นนักสำรวจก้าวขึ้นมารับตำแหน่งเป็นกงสุลประจำเมืองหลวงพระบาง* และดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นระยะเวลายาวนานถึง ๒๐ ปี

* ขณะนั้นหลวงพระบางขึ้นอยู่กับราชอาณาจักรสยาม

คือตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๒๙ - พ.ศ. ๒๔๔๘

ยิ่งไปกว่านั้น แนวคิดของปาวีสอดคล้องกับนโยบายแผ่ขยายอาณานิคมของรัฐบาลฝรั่งเศส ที่มีนายคาร์โนท์เป็นประธานาธิบดี และได้ส่งลาเซงซ์ นักการเมืองที่เขียนหนังสือสนับสนุนให้มีการขยายดินแดนอาณานิคม มาดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการอินโดจีน และต่อมอลาเซงซ์ได้แต่งตั้งให้ปาวีเป็นทูตฝรั่งเศสประจำกรุงเทพฯ (พ.ศ. ๒๔๓๖) กระทั่งนำไปสู่ปัญหาขัดแย้งครั้งสำคัญ คือปาวีขอให้รัฐบาลฝรั่งเศสส่งเรือลู่แดงมาปิดปากแม่น้ำเจ้าพระยาตรงหน้าสถานทูตฝรั่งเศส และยิงปืนใหญ่ข่มขู่ไทยในวันที่ ๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๓๖ โดยบังคับให้สยามยกดินแดนทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงพร้อมทั้งเกาะแก่งทั้งหมดให้กับฝรั่งเศส ได้มีการยิงต่อสู้กันขึ้นกับกองกำลังป้องกันของสยามที่เรียกว่า "เหตุการณ์ ร.ศ. ๑๑๒" และต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๔๕ - ๒๔๔๖ (ค.ศ. ๑๙๐๒ - ๑๙๐๓) ฝรั่งเศสยกเมืองขึ้นโดย ม. ปาวี ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งเป็นทูตฝรั่งเศสประจำกรุงสยาม ได้บีบบังคับให้ไทยยกดินแดนฝั่งขวาแม่น้ำโขงตรงปากเซและฝั่งตรงข้ามนครหลวงพระบางให้อีก ดินแดนลาวที่เคยอยู่ภายใต้อธิปไตยของศักดินาสยามก็ตกเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศสนับแต่บัดนั้น แต่เรียกชื่ออย่างหลอกลวงว่า "รัฐในอารักขา"

โดยในอีกด้านหนึ่ง ม. ปาวี ได้ใช้เล่ห์เพทุบายให้เจ้าชีวิตลาวเห็นด้วยว่า สยามประเทศไม่อาจจะให้ความคุ้มครองและยังความเจริญก้าวหน้าให้กับราชอาณาจักรลาวได้ ซึ่งเจ้าชีวิตลาวเห็นด้วย และเมื่อฝรั่งเศสเสนอตัวเข้าเป็นประเทศผู้อารักขาแทนสยาม เจ้าชีวิตลาวก็เห็นดีเห็นงามโดยไม่ลังเล เพราะประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาบอกให้ลาวรู้ว่า นอกจากราชอาณาจักรสยามไม่อาจยังความเจริญก้าวหน้าให้กับราชอาณาจักรลาวแล้ว ราชอาณาจักรสยามยังรังแกข่มเหงผู้รักชาติ รักปิตุภูมิของลาว อย่างกรณีเจ้าอนุวงศ์เป็นต้น เจ้าชีวิตลาวโดยเจ้าอุปราชอุ้นคำลงนามมอบประเทศลาวให้อยู่ภายใต้การอารักขาของฝรั่งเศส ผลงานสำคัญในการปกครองดินแดนอาณานิคมลาวช่วยให้ปาวีได้รับการยกย่องจากฝรั่งเศสว่าเป็น "ผู้พิชิตใจ" (Conqueror of the hearts) (Gunn 1988 : 27)

ตลอดช่วงระยะเวลาประมาณ ๘๐ ปีที่ฝรั่งเศสเข้ามาปกครองดินแดน

อินโดจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเข้ามาครอบครองดินแดนลาว กล่าวได้ว่า แนวทางหลักที่นำมาใช้ในการปกครองนั้นเป็นกลวิธีที่ออกอุส ปาวิ ได้คิดค้นและนำมาใช้ปฏิบัติแทบทั้งสิ้น

ตัวอย่างผลงานของออกุส ปาวิ ช่วงทำหน้าที่เป็นกงสุลอยู่ในหลวงพระบาง ศูนย์กลางอำนาจของลาว ก็คือการแก้ปัญหาเขตพรมแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน มีการลงนามในสนธิสัญญาเขตแดนระหว่างลาว - จีน ลาว - พม่า และ ลาว - สยาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสนธิสัญญาเขตแดนลาว - สยาม ที่รัฐบาลฝรั่งเศสใช้อำนาจทางการทหารคือ "นโยบายการทูตเรือปืน" บังคับกดดันให้รัฐบาลสยามยินยอมลงนามในวันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๓๖

การกำหนดเนื้อหาของสนธิสัญญาฉบับดังกล่าว ฝรั่งเศสดำเนินการตามอำเภอใจ โดยไม่สนใจว่า ฝ่ายไทยรวมทั้งประชาชนลาว กัมพูชา และเวียดนาม จะมีความคิดเห็นประการใด

รายละเอียดข้อตกลงในสนธิสัญญาระหว่างรัฐบาลสาธารณรัฐฝรั่งเศสและรัฐบาลราชอาณาจักรสยาม มีเนื้อหาสำคัญ ดังนี้ :

๑. รัฐบาลสยามยอมสละซึ่งข้ออ้างที่ว่า มีกรรมสิทธิ์ทั้งหมดในดินแดนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงและบรรดาเกาะต่างๆ ในลำน้ำโขง

๒. รัฐบาลสยามจะไม่ใช้หรือให้เรือและยานพาหนะ ที่มีอาวุธใหญ่น้อย เล่นไปมาในทะเลสาบเขมร หรือในลำแม่น้ำโขง หรือในลำแม่น้ำสาขาที่แยกจากแม่น้ำโขง ซึ่งอยู่ในเขตที่กำหนดไว้

๓. รัฐบาลสยามจะไม่สร้างค่ายหรือที่ตั้งทางทหารในท้องที่เมืองพระตะบอง และเสียมเรียบ และบริเวณฝั่งขวาของแม่น้ำโขงในเขตรศมี ๒๕ กิโลเมตร

๔. ภายในเขตที่ได้ระบุไว้ในข้อ ๓ กำลังตำรวจจะมีไว้ได้ตามธรรมเนียม โดยใช้พนักงานในแขนงนั้น และจะมีได้เพียงจำนวนเท่าที่จำเป็นจริงๆ จะไม่บำรุงพลถืออาวุธแบบประจำที่หรือไม่ประจำที่ในพื้นที่นั้น

๕. รัฐบาลสยามจะต้องเปิดเจรจากับรัฐบาลฝรั่งเศส ว่าด้วยเรื่องระเบียบการศุลกากรและการค้าภายในเขตที่ระบุไว้ในข้อ ๓ ภายในกำหนด ๖ เดือน และ

แก้ไขบทบัญญัติต่างๆ ของหนังสือสัญญาว่าด้วยพระราชไมตรีทางการค้าและการเดินเรือปี พ.ศ. ๒๓๙๙ เสียใหม่ มิให้รัฐบาลสยามเก็บภาษีใดๆ ในเขตที่ระบุไว้ในข้อ ๓ รัฐบาลฝรั่งเศสจะปฏิบัติตอบแทนแบบเดียวกันกับสินค้าต่างๆ ที่มีกำเนิดในเขตที่ได้กล่าวมาแล้ว

๖. เนื่องจากความเจริญของการเดินเรือในลำแม่น้ำโขง ถ้าเป็นความจำเป็นที่จะก่อสร้าง หรือสร้างท่าจอดเรือ หรือสร้างสถานที่เก็บพินและถ่านในดินแดนฝั่งขวาแม่น้ำโขง รัฐบาลสยามรับรองว่า เมื่อรัฐบาลฝรั่งเศสขอมาจะให้ความสะดวกเท่าที่จำเป็นทุกอย่าง

๗. คนในสัญชาติฝรั่งเศสและคนในบังคับหรือในสังกัดชาติฝรั่งเศสจะไปมาทำการค้าขายได้สะดวกในเขตที่ระบุไว้ในข้อ ๓ เมื่อมีหนังสือเดินทางของเจ้าพนักงานฝรั่งเศส ส่วนราษฎรที่มีภูมิลำเนาในเขตที่กล่าวไว้นี้จะได้รับสิทธิเช่นเดียวกัน

๘. รัฐบาลฝรั่งเศสจะรักษาสีทิวที่จะตั้งกงสุลไว้ในที่ใดๆ ก็ได้ตามที่เห็นสมควรเพื่อรักษาผลประโยชน์ของผู้อยู่ในสังกัดชาติฝรั่งเศส เช่น ที่โคราชและน่าน เป็นต้น

๙. ในกรณีที่เกิดข้อยุ่งยากในการตีความหมายของสัญญาฉบับนี้ สัญญาฉบับภาษาฝรั่งเศสเท่านั้นที่จะใช้เป็นหลักในการพิจารณา

๑๐. สัญญาฉบับนี้จะต้องได้รับสัตยาบันภายในระยะเวลา ๔ เดือน นับแต่วันที่ได้ลงนามเป็นต้นไป

พร้อมกันนี้ยังมีอนุสัญญาอีกฉบับหนึ่ง เพื่อกำกับให้ปฏิบัติตามข้อบัญญัติของสนธิสัญญา พ.ศ. ๒๔๓๖ ซึ่งมีเนื้อหาดังนี้ :

๑. กองทหารกองสุดท้ายของสยาม ที่ตั้งอยู่ในฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง จะต้องถอนออกมาอย่างช้าที่สุดภายใน ๑ เดือน นับตั้งแต่วันที่ ๕ กันยายน

๒. บรรดาป้อมค่ายที่ตั้งอยู่ในเขตที่ได้ระบุไว้ในข้อที่ ๓ ของสนธิสัญญาฉบับใหม่ที่ลงนามกันนี้ จะต้องรื้อถอนให้หมดสิ้น

๓. ผู้ที่เป็นตัวการก่อเหตุที่ทุ่งเชียงคำและคำม่วนนั้น พนักงานฝ่ายสยามจะต้องนำตัวมาพิจารณาลงโทษ ผู้แทนฝรั่งเศสจะมาดูการพิจารณาลงโทษผู้กระทำผิด

รัฐบาลฝรั่งเศสมีสิทธิที่จะเห็นชอบว่าการลงโทษนั้นสมควรกับรูปคดีหรือไม่ หากเห็นว่ายังไม่สมควร รัฐบาลฝรั่งเศสจะร้องขอให้พิจารณาใหม่โดยศาลผสมและตุลาการ ซึ่งรัฐบาลฝรั่งเศสจะตั้งขึ้นเอง

๔. รัฐบาลสยามจะต้องมอบบรรดาคนในบังคับฝรั่งเศส คือ เวียดนาม ลาว กัมพูชา ที่มีภูมิลำเนาอยู่ฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง และถูกจับกุมไม่ว่าจะในคดีใดให้แก่ราชทูตฝรั่งเศสประจำบางกอก หรือเจ้าหน้าที่ประจำชายแดน รัฐบาลสยามจะไม่ทำการขัดขวางโดยทางหนึ่งทางใด ในการที่จะให้ผู้ที่เคยอยู่ฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงมาก่อนกลับคืนไปท้องถิ่นเดิมของตน

๕. ผู้แทนของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศสยามคนหนึ่งคนใด จะต้องนำבקเบียน* แห่งทุ่งเชียงคำและพรรคพวก พร้อมทั้งเครื่องอาวุธและธงที่เจ้าหน้าที่สยามยึดเอาไว้ มามอบคืนให้สถานทูตฝรั่งเศส

๖. รัฐบาลฝรั่งเศสจะคงยึดเมืองจันทบุรีไว้จนกว่ารัฐบาลสยามจะได้ปฏิบัติตามเนื้อหาในอนุสัญญาอย่างครบถ้วน เป็นต้นว่า ถอนกองทหารออกไปจนหมดสิ้น และมีความสงบเรียบร้อยทั่วบริเวณฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง และในเขตที่ระบุไว้ในข้อ ๓ แห่งสัญญาที่ได้ลงนามกันนี้

สนธิสัญญาลาว - สยามและอนุสัญญาฉบับนี้จัดทำขึ้นคู่กัน ๒ ฉบับ ผู้มีอำนาจเต็มแต่ละฝ่ายที่ได้ลงนามและประทับตราไว้ในวันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๓๖ คือ เลมีเด วินลีเอ และสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศ

การกดดันให้ลงนามในสนธิสัญญาของฝรั่งเศสดังกล่าว สร้างความเคียดแค้นให้แก่ประชาชนสองฟากฝั่งแม่น้ำโขงเป็นอย่างมาก เนื่องจากสาระสำคัญในสนธิสัญญาดังกล่าว กำหนดให้ใช้แม่น้ำโขงเป็นเส้นพรมแดน ทำให้ดินแดนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงทั้งหมดตกอยู่ใต้อาณัติของอาณานิคมฝรั่งเศส แบ่งแยกญาติมิตรพี่น้องออกจากกัน อีกทั้งยังสร้างความเป็นศัตรูให้เกิดขึ้นระหว่างผู้ที่อยู่คนละฝั่งฟากแม่น้ำ

* ชาวลาว ซึ่งเป็นคนในบังคับของฝรั่งเศส ผู้ก่อกรณีต่อต้านอำนาจของรัฐบาลสยาม

ก่อนหน้าในปี พ.ศ. ๒๔๓๑ ฝรั่งเศสได้ใช้อำนาจเข้าไปถือครองเหนือดินแดน สิบสองจุไท หัวพันทั้งห้าหัวพันทั้งหกมาแล้ว* ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๓๕ อังกฤษ และฝรั่งเศส ที่แข่งขันกันครอบครองดินแดนมั่งคั่งด้วยทรัพยากรธรรมชาติในเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ ได้ลงนามแบ่งเขตพื้นที่อิทธิพลในภูมิภาคแถบนี้ ในลักษณะที่ ไม่ต่างอะไรกับการแบ่งเค้ก โดยกำหนดให้ไทยเป็นรัฐกันชน

หลังจากนั้นฝรั่งเศสก็ได้แผ่ขยายอำนาจเข้าครอบคลุมในดินแดนลาวอย่าง เป็นระบบ โดยมีประกาศแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการฝรั่งเศสประจำลาว ในวันที่ ๑๕ เมษายน พ.ศ. ๒๔๔๒

แนวทางการปกครองอาณานิคมอินโดจีน โปมดูแมใช้วิธีแบ่งแยกแล้วปกครอง โดยออกประกาศในวันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๔๒ ให้ผนวกลาวเป็นแคว้นที่ ๕ ของสหพันธ์ฝรั่งเศส นอกเหนือจากแคว้นตั้งเกี่ย (เวียดนามภาคเหนือ) แคว้นอันนัม (เวียดนามภาคกลาง) แคว้นโคชินไชน่า (เวียดนามภาคใต้) และแคว้นกัมพูชา โดย ให้อยู่ภายใต้ระบบการปกครอง เศรษฐกิจ และระบบเงินตราของสหพันธ์ฝรั่งเศส

การเข้าครอบครองดินแดนลาวใช้ว่าจะราบรื่นเสียทีเดียว หลังยึดครองได้ เพียงแค่ ๘ ปี ฝรั่งเศสต้องเผชิญกับการลุกฮือขึ้นต่อต้าน ทั้งจากคนลาวและชน กลุ่มน้อย ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๔๔ คนลาวทั้งจากฝั่งซ้ายและฝั่งขวาของ แม่น้ำโขงได้รวมตัวกันในรูปของ "ขบวนการผู้มีบุญ" จับอาวุธต่อต้านอำนาจการปกครอง ของฝรั่งเศส โดยเริ่มที่เมืองสองคอนและเมืองเขมลาด ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๕๐ ฝรั่งเศสก็ได้เข้าครอบครองเสียมราฐ พระตะบอง และศรีโสภณ

ในปีเดียวกันนี้ คือ พ.ศ. ๒๔๔๔ ชนชาติขมุหรือข่าในภาคใต้ไม่พอใจที่ ฝรั่งเศสเก็บภาษีมีมาตรการเข้มงวดในด้านการค้า บังคับใช้แรงงานในการสร้างเส้น ทางคมนาคมทางบกและการสำรวจเส้นทางเดินเรือในแม่น้ำโขง** อองแก้ว ผู้นำชาวขมุ

* ขณะนั้นสิบสองจุไท หัวพันทั้งห้าหัวพันทั้งหกขึ้นอยู่กับราชอาณาจักรสยาม

** ฝรั่งเศสได้เกณฑ์แรงงานชนชาติข่า (ขมุ) ไปสร้างเส้นทางเพื่อลำเลียงแร่จากเหมืองในเขตพื้นที่ภาคกลาง และ เชื่อมการคมนาคมระหว่างเมืองต่างๆ รวมทั้งใช้เป็นแรงงานในการถ่อเรือสำรวจแม่น้ำโขงจากหลวงพระบางขึ้นไปยังมณฑลยูนนาน

จึงนำชาวขมุกว่า ๑๕,๐๐๐ คน จับอาวุธขึ้นต่อต้าน ใช้ธนูอาบยาพิษชุ่มโจมตีทหารฝรั่งเศส ต่อมาองแก้วถูกบิดาของขุนอุ่ม ณ จำปาสัก ผู้สนับสนุนฝรั่งเศสในการปกครองลาว หลอกว่าฝรั่งเศสเปิดการเจรจา แล้วพาไปยังที่

องกมมะดำได้ก้าวขึ้นมา นำขบวนการต่อต้านฝรั่งเศสต่อ แต่ว่าหันไปต่อสู้แบบสันติวิธี เขียนจดหมายขอร้องต่อผู้ปกครองฝรั่งเศสให้ผ่อนผันมาตรการต่างๆ ทว่ากลับถูกล้อมปราบอย่างเหี้ยมโหด ชาวขมุในทุ่งบลีเวนรวมทั้งในพื้นที่เขตเทือกเขาที่องกมมะดำตั้งเป็นฐานที่มั่นถูกล้างหารอย่างไร้ความปราณี

หลังจากองกมมะดำเสียชีวิต ลูกชายคือคำพัน กมมะดำ และสีทน กมมะดำ ได้ก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำชาวขมุต่อสู้กับฝรั่งเศสอย่างเข้มแข็ง โดยได้ร่วมมือกับขบวนการประเทศลาว ภายใต้การนำของเจ้าสุพานวง ต่อสู้จนได้รับเอกราช รวมระยะเวลาที่ชนชาติขมุต่อต้านอำนาจของฝรั่งเศสอย่างยืดเยื้อนานถึง ๓๕ ปี

นอกจากนี้ยังมีขบวนการของคนลาวและกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ลูกฮือจับอาวุธขึ้นต่อต้านอำนาจการปกครองของฝรั่งเศสอีกหลายพื้นที่ทั่วประเทศ อาทิ ในช่วงปี พ.ศ. ๒๔๕๑ - ๒๔๕๓ เจ้าวันนะพุมได้นำประชาชนชาวเมืองอุในพงสาลีลุกฮือขึ้นต่อต้าน จากนั้นในช่วงปี พ.ศ. ๒๔๕๗ - ๒๔๕๘ ประชาชนในซำเหนือก็ได้จับอาวุธขึ้นต่อต้าน

สาเหตุที่นำไปสู่การลุกฮือขึ้นต่อต้านอำนาจฝรั่งเศสก็เนื่องจากผู้ปกครองฝรั่งเศสดำเนินการเก็บภาษีจากผู้ชายชาวลาวและชนเผ่าต่างๆ ผู้มีอายุระหว่าง ๑๘ ถึง ๖๐ ปีอย่างเข้มงวด โดยชาวลาวต้องเสียภาษีรายปีเป็นมูลค่าจำนวน ๕ เหรียญเปียสตัด (5 gold francs) และทำงานโดยไม่ได้รับค่าจ้างอีก ๑๐ - ๒๐ วัน หรืออาจเปลี่ยนเป็นจ่ายเงินแทนอีก ๕ เหรียญเปียสตัด ส่วนชนเผ่าต่างๆ จ่ายภาษีเพียงครึ่งหนึ่งของคนลาว และทำงานโดยไม่ได้รับค่าจ้างเพียง ๑๐ วัน สำหรับชาวเวียดนามเสียภาษีรายปีเพียงแค่ ๕ เหรียญเปียสตัด และไม่ต้องใช้แรงงานโดยไม่ได้รับค่าจ้าง ชาวจีนและชาวอินเดียนต้องเสียภาษีรายปีสูงถึง ๑๒.๕ เหรียญเปียสตัด ทั้งนี้ยกเว้นพระภิกษุสงฆ์ เจ้าหน้าที่การปกครองของท้องถิ่น คนพิการ และเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย (garde indigene) หรือผู้ที่เคยทำงานในตำแหน่งเจ้าหน้าที่รักษาความ

ปลอดภัยมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๔ ปี นอกจากนี้ยังมีการจัดเก็บภาษีการออกไป
อนุญาตผ่านทางการค้า เช่น อาวุธ สัตว์เลี้ยง และภาษีสัตว์เลี้ยง เช่น วัว ควาย
และช้าง รวมทั้งภาษีฝิ่น

ฝรั่งเศสตอบโต้ด้วยการใช้ยุทธวิธีให้คนลาวเช่นฆ่าคนลาว โดยตั้งกองกำลัง
ติดอาวุธและให้การสนับสนุนด้านการเงินแก่บรรดาชาวลาวที่ยินยอมเป็นพวกเดียวกับ
กับฝรั่งเศส ทำหน้าที่เป็นทหารบ้าน (garde indigène) คอยควบคุมดูแลและ
ปราบปรามฝ่ายต่อต้าน

เนื่องจากฝิ่นเป็นสินค้าสำคัญที่สุด นำมาซึ่งรายได้หลักของรัฐบาลสหภาพ
ฝรั่งเศสที่ปกครองดินแดนอินโดจีนทั้งหมด ช่วยให้มีรายได้จากการส่งออกฝิ่นไปยัง
ประเทศในยุโรปปีละมหาศาล เพื่อให้สามารถคงรายได้ดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง และทวี
มูลค่าการส่งออกฝิ่นเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ฝรั่งเศสได้เข้าไปควบคุมการผลิต การซื้อ
ขาย และการขนส่งฝิ่น พร้อมกันนี้ก็มีมาตรการจัดเก็บภาษีอย่างเข้มงวด

มาตรการดังกล่าวได้นำไปสู่การลุกฮือจ้ออาวุธต่อต้านอำนาจการปกครองของ
ฝรั่งเศสของบรรดาชาวม้งในภาคเหนือ ภายใต้การนำของเจ้าฟ้าป่าใจ (หรือปัดใจ)
การต่อต้านดำเนินไปอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาติดต่อกันถึง ๕ ปี คือในช่วงระหว่าง
ปี พ.ศ. ๒๔๖๑ - ๒๔๖๕

ในปี พ.ศ. ๒๔๖๓ ก็ได้มีการลุกฮือของประชาชนต่อต้านการปกครองของ
ฝรั่งเศสในกรุงเวียงจันทน์ ภายใต้การนำของนายคุดำ

นอกเหนือจากยุทธศาสตร์ที่ฝรั่งเศสนำมาใช้ในการปกครองเมืองขึ้น ด้วยการ
แบ่งแยกแล้วปกครองแล้ว ยุทธศาสตร์อีกประการหนึ่งก็คือ การสร้างความสัมพันธ์
เชิงอำนาจกับสถาบันกษัตริย์ของลาว โดยออกุส ปาวิ ได้เสนอให้คงไว้ซึ่งสถานภาพ
ของกษัตริย์เหมือนเดิม ให้การสนับสนุนระบอบการปกครองดั้งเดิมแบบสมบูรณา
ญาสิทธิราช และยินยอมให้เจ้าชีวิตมีสิทธิอำนาจในบางเรื่อง เว้นในเรื่องสำคัญต้อง
อยู่ภายใต้การอนุมัติเห็นชอบจากผู้ปกครองอาณานิคมฝรั่งเศสเสียก่อน หรือผ่านการ
ปรึกษาหารือกับที่ปรึกษาคนสำคัญ ซึ่งก็คือออกุส ปาวิ นั่นเอง

ที่สำคัญ ฝรั่งเศสมีอำนาจเต็มในการจัดการด้านการเงิน - การคลัง การจัด

ຂໍໂທດຫຼາຍໆ

ປຶ້ມຫົວດັ່ງກ່າວ ຍັງບໍ່ສາມາດນຳ
ມາເຜີຍແຜ່ໄດ້ ເນື່ອງຈາກຍັງບໍ່
ໄດ້ຮັບການອະນຸຍາດໃຫ້ເຜີຍແຜ່
ໄດ້ຢ່າງເປັນທາງການເທື່ອ...

ດ້ວຍຄວາມຮັກແພງ